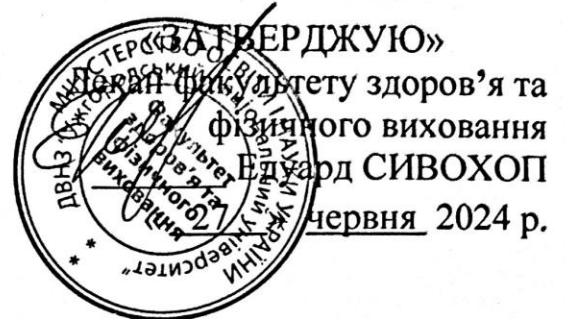

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
Кафедра фізичного терапевії, реабілітації, спеціальної та інклюзивної освіти**

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Лікувальний масаж при різних захворюваннях**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Галузь знань	22 Охорона здоров'я
Спеціальність	227 Терапія та реабілітація
Спеціалізація	227.01 Фізична терапія
Освітня програма	Фізична терапія, ерготерапія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Лікувальний масаж при різних захворюваннях» для здобувачів ВО першого (бакалаврського) рівня галузі знань 22 – Охорона здоров'я, спеціальності: 227 Терапія та реабілітація; спеціалізація: 227.01 Фізична терапія освітньої програми Фізична терапія, ерготерапія.

Розробники: Ярослав ФІЛАК к. фіз. вих., доцент

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри ФТРСІО протокол № 15 від « 26 » червня 2024 р.

Завідувач кафедри Ярослав ФІЛАК

Схвалено науково-методичною комісією факультету здоров'я та фізичного виховання протокол № 12 від « 27 » червня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії: Фелікс ФІЛАК

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 6	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 180	3	
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 5 семестр: 2 6 семестр: 3 аудиторних – 84 самостійної роботи студента – 50	5, 6	
	Лекції:	
	20	
	Практичні (семінарські):	
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
	64	
Форма підсумкового контролю: усна відповідь, практичні навички	Самостійна робота:	
	96	

2. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Лікувальний масаж при різних захворюваннях» є підготовка фахівців напряму підготовки 227 «Терапія та реабілітація» за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра, формування визначених освітньо-професійною програмою загальних та фахових компетентностей, зокрема здатності до застосування у професійній діяльності студентами теоретичних знань і практичних навичок проведення масажу у відновному лікуванні різних захворювань органів і систем та пошкоджень ОРА.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей: *Загальних:*

- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК 01).
- навички міжособистісної взаємодії (ЗК 03).
- здатність працювати в команді (ЗК 04).
- Здатність спілкуватися іноземною мовою (ЗК 07).
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК 09).
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 10).
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 11).
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 12).
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо (ЗК 13).

Професійні компетентності за професійним стандартом «Асистент фізичного терапевта»:

- 3.01 Здатність знаходити та обирати методи для комплексного підходу до розв'язання проблем та прийняття рішень
- 3.03 Здатність до професійної комунікації
- 3.04 Здатність вільно спілкуватися державною мовою усно та письмово
- 3.06 Здатність виконувати професійну діяльність з дотриманням вимог техніки безпеки та охорони праці
- 3.07 Здатність до пошуку та отримання надійної, достовірної та науково обґрунтованої інформації, необхідної для професійної діяльності асистента фізичного терапевта, з різних джерел, в тому числі з використанням інформаційних і комунікаційних технологій
- 3.08 Здатність до узагальнення, аналізу, синтезу та оцінювання отриманої інформації, необхідної для професійної діяльності асистента фізичного терапевта
- 3.09 Здатність до представлення своєї професійної діяльності
- 3.10 Здатність виконувати поставлені завдання під керівництвом фізичного терапевта

Перелік трудових функцій (професійних компетентностей) за трудовою дією або групою трудових дій:

- A1 Здатність застосовувати у професійній діяльності законодавчі, нормативно-правові акти України, міжнародні та інші документи, що стосуються організації надання послуг з фізичної терапії
- A2 Здатність вести записи та відповідну документацію з фізичної терапії
- A3 Здатність надавати домедичну допомогу
- B1 Здатність проводити обстеження осіб з руховими порушеннями

Б2 Здатність реалізувати програму фізичної терапії

В1 Здатність надавати консультації з питань фізичної терапії в межах своєї компетентності особам з руховими порушеннями, їхнім родичам, опікунам/законним представникам та особам, що доглядають

В2 Здатність надавати консультації іншим фахівцям з питань фізичної терапії

Д1 Здатність визначати рівень функціонування особи з руховими порушеннями, використовуючи біопсихосоціальний підхід розуміння здоров'я людини

Д2 Здатність розширювати функціональні можливості особи з руховим порушенням і сприяти дотриманню здорового способу життя

Ж1 Здатність удосконалювати якість надання послуг з фізичної терапії

Спеціальних (фахових):

- здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я (СК 01).
- здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції (СК 02).
- здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії (СК 03).
- здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з фізичної терапії, ерготерапії у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини (СК 05).
- здатність допомогти пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії та ерготерапії (СК 07). - здатність ефективно реалізовувати програму фізичної терапії та/або ерготерапії (СК 08).
- здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії та/або ерготерапії функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта (СК 09).
- здатність адаптовувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов (СК 11).
- здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів (СК 12).
- здатність знаходити шляхи постійного покращення якості послуг фізичної терапії та ерготерапії (СК 14).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Лікувальний масаж при різних захворюваннях» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП): ОК 8 «Анатомія людини»;

ОК 11 «Фізіологія людини»;

ОК 12 «Загальна патологія»;

ОК 19 Методи дослідження у фізичній терапії, ерготерапії

ОК 24 Основи класичного і нетрадиційних видів масажу ОК

28 «Основи фізичної терапії»;

ОК 41 Пропедевтична клінічна практика у фізичній терапії, ерготерапії

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до ОП вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних *результатів навчання (ПРН)*:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади.	ПРН 01
Використовувати сучасну комп'ютерну техніку; знаходити інформацію з різних джерел; аналізувати вітчизняні та зарубіжні джерела інформації, необхідної для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень.	ПРН 03
Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.	ПРН 04
Трактувати інформацію про наявні у пацієнта/клієнта порушення за Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ) та Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей та підлітків (МКФ ДП).	ПРН 07
Реалізувати індивідуальні програми фізичної терапії, ерготерапії.	ПРН 09
Здійснювати заходи фізичної терапії для ліквідації або компенсації рухових порушень та активності	ПРН 10
Застосовувати сучасні науково-доказові дані у професійній діяльності.	ПРН 12
Безпечно та ефективно використовувати обладнання для проведення реабілітаційних заходів, контролю основних життєвих показників пацієнта, допоміжні технічні засоби реабілітації для пересування та самообслуговування.	ПРН 14
Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.	ПРН 18

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знання: Причини виникнення, захворювань органів і систем організму та опорнорухового апарату, закономірності перебігу патологічного процесу. Гігієнічні основи масажу. Механізм дії масажу на організм людини в цілому та на конкретний орган чи систему, Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування масажу з лікувальною та профілактичною метою при травмах і захворюваннях внутрішніх органів та опорно-рухового апарату. Формування у студентів професійних знань, навичок проведення різних видів масажу. Володіння новітніми масажними технологіями.	ПРН 01 ПРН 12

<p>Розуміння: Сучасних методик проведення масажу при різних захворюваннях органів і систем та травмах нервової системи, опорнорухового апарату. Механізму дії масажу на організм людини в цілому та на конкретний орган чи систему Розуміння методик складання плану масажу при різних захворюваннях. Основних принципів, видів, технік масажу та його фізіологічний вплив на перебіг захворювання або травми. Забезпечення ведення відповідної документації.</p>	<p>ПРН 04 ПРН 10</p>
<p>Застосувати: теоретичні знання, практичні вміння та навички для проведення масажу при захворюваннях внутрішніх органів, нервової системи і опорно-рухового апарату. Вміти застосувати основні і допоміжні прийоми класичного масажу в поєднанні з іншими традиційними і нетрадиційними видами масажного впливу. Володіти методами та прийомами різних видів масажу, традиційних і нетрадиційних, з профілактичною і лікувальною метою в клініці і спорті, а також при проведенні профілактичних і реабілітаційних заходів.</p>	<p>ПРН 06 ПРН 12</p>
<p>Аналізувати: аналізувати методичні та практичні рекомендації щодо проведення масажу у різних категорій пацієнтів. Аналізувати клінічну картину захворювань і травм ОРА з метою підбору методик і техніки проведення масажу при різних патологічних станах.. Аналізувати закономірності впливу різних видів масажу на організм людини.</p>	<p>ПРН 03 ПРН 14</p>
<p>Здатність студентів до творчого поєднання теоретичних знань і практичних навичок виконання масажу. Здатність застосувати техніку і методику</p>	<p>ПРН 07 ПРН 18</p>
<p>масажних прийомів розминання, вібрації та їх різновиди, техніку та методику нетрадиційних видів масажу. Виконувати прийоми масажу на всіх частинах тіла в залежності від мети та завдань, що стоять перед процедурою. Вміти самостійно виконати реабілітаційний масаж при різних захворюваннях і травмах, а також при підготовці спортсменів, використовуючи різні види і методики масажу. Надавати екстрену допомогу при основних невідкладних станах та демонструвати володіння навичками реанімаційних заходів дітей.</p>	
<p>Оцінювання готовності студента до самостійного виконання масажу при різних захворюваннях і травмах, а також при підготовці спортсменів до змагань, використовуючи ти чи інші прийоми. Оцінювати динаміку перебігу захворювань в травматології і ортопедії, при необхідності корегувати за допомогою різних прийомів масажу. Оцінювати ефективність курсового проведення масажу в комплексному відновному лікуванні різних органів і систем. Використовувати отримані знання в повсякденній роботі з пацієнтами різних нозологічних груп.</p>	<p>ПРН 09 ПРН 14</p>

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Методи навчання при вивченні дисципліни

Пояснювально-ілюстративний метод. Студенти здобувають знання, слухаючи лекцію, з навчальної або методичної літератури у "готовому" вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного (відтворювального) мислення.

Репродуктивний метод. Застосування вивченого на основі зразка, моделі діяльності або загально прийнятих підходів під час практичних занять. Діяльність тих, кого навчають, є алгоритмічною, тобто відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам - в аналогічних до представленого зразка ситуаціях.

Метод проблемного викладення. Використовуючи доцільні джерела й засоби під час лекційних і практичних занять, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, наводить систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Здобувачі-бакалаври стають ніби свідками і співучасниками наукового пошуку.

Пошуковий, або евристичний метод. Використовується в тій чи іншій мірі у всіх формах навчальних занять та під час індивідуальної чи самостійної роботи студента. Його сутність - в організації активного пошуку розв'язання висунутих педагогом (чи самостійно сформульованих) пізнавальних завдань, в визначених випадках під керівництвом лектора, або на основі наведених прикладів і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але його поетапно скеровує й контролює педагог або самі студенти на основі роботи над навчально-методичною літературою.

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усного або письмового інструктажу ті, кого навчають, самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри, наприклад, об'єму та інтенсивності фізичного навантаження, виконують інші пошукові дії. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найповніше. Методи навчальної роботи безпосередньо переходять у методи, які імітують, а іноді й реалізують науковий пошук.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- виконання письмових завдань;
- відповіді на лабораторних заняттях;
- виконання індивідуальних завдань з демонстрацією практичних навичок;
- аналітичні звіти, реферати
- співбесіда за результатами самостійної роботи;
- тести; – розв'язування ситуативних задач; – залік.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виконання письмових завдань, виступи на семінарських заняттях, демонстрація практичних навичок.

Форма модульного контролю: відповідь на теоретичні питання, демонстрація практичних навичок.

При дистанційному проведенні модульного контролю: відповідь на теоретичні питання, демонстрація практичних навичок, розв'язування ситуативних задач.

Форма підсумкового семестрового контролю: **іспит.**

Перевірка та оцінювання знань, умінь і практичних навичок студентів здійснюються за 100бальною, ECTS та національною шкалами (табл.5.1).

Таблиця 5.1. Загальна шкала оцінювання: рейтингова, національна та ECTS

СУМА БАЛІВ за 100- бальною шкалою	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	не задовільно з можливістю повторного складання	
1-34	F	не задовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Загальна оцінка за один змістовий модуль складається з оцінок за результатами поточного модульного контролю та письмового тестування (табл. 5.2, 5.3).

Таблиця 5.2. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	50	100
7	7	7	7	6	6		

Таблиця 5.3. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T7	T8	T9	T10	50	100
10	10	10	10		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	-	-	-	-
Лабораторні заняття (допуск, виконання та захист)	32	40	32	40
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	-	-	-	-
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	-	-	-	-
Презентація	-	-	-	-
Реферат	-	-	-	-
Практичні навички		10		10
...				
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії модульного поточного оцінювання

Модульне поточне оцінювання проводиться під час лабораторних занять. Оцінка складається з оцінок за відповіді на лабораторних заняттях (1-10 балів за кожну відповідь), Відповіді на два теоретичні питання (1-5 балів на кожне питання), оцінок за тестовий контроль (1-10 балів), за участь в обговоренні виступів та презентаційних матеріалів (1-10) балів. Максимальна оцінка за модульне поточне оцінювання – **50** балів (табл.5.4).

Відробка пропущених практичних занять здійснюється згідно графіка відробок у визначений час в чергових викладачів. При цьому потрібно показати написаний від руки конспект з пропущеної теми, відповіді на поставлені питання, виконати масаж по даній темі, (напр., виконати масаж спини, застосовуючи прийоми розтирання і розминання). **Оцінювання самостійної роботи студентів:**

Оцінювання самостійної роботи студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при змістовому модульному контролі.

Кількість балів за різні види індивідуальної самостійної роботи студента залежить від її обсягу і значимості, але не більше 10 балів. Ці бали додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Бали	Критерії оцінювання
------	---------------------

10-8	Студент повною мірою виконує завдання, винесені для самостійного опрацювання, вільно оперує поняттями і науковою термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну думку щодо відповідної теми і здатний аргументовано її доводити.
7-5	Загалом завдання самостійної роботи виконані, матеріал викладений достатньо повно, але студент припускається певних помилок при виконанні завдань, винесених для самостійного виконання, трапляються неточності і помилки
4-3	Студент неповністю виконує завдання, винесені для самостійного опрацювання, слабо розуміє їх сутність, намагається робити висновки, але при цьому припускається грубих помилок, матеріал викладно нелогічно, непослідовно.
2-1	Виконана робота виглядає нашвидку зробленою чи незакінченою. Наявні значні фактичні помилки, незрозумілості, незрозуміння теми або невідповідність виконаних завдань та викладеного матеріалу передбаченій темі для самостійного опрацювання.

Таблиця 5.4. Шкала поточного оцінювання модульної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Усна відповідь на лабораторних заняттях	1-10	10
Теоретичні питання (<i>два питання, за кожну правильну відповідь нараховується 5 балів</i>)	1-5	10
Практичні навички: виконати масаж на заняттях при різних патологічних станах або захворюваннях	1-10	10
Презентаційні матеріали	1-10	10
Самостійна робота (<i>за якість конспектів лекцій та виконаних домашніх завдань</i>)	1-10	10
Разом		50

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульний контроль проводиться шляхом аналізу показників поточної успішності та написання модульної контрольної роботи, яка складається з теоретичних питань, виконання практичних новичок, ситуативних задач. Оцінювання модульної контрольної роботи проводиться за **50** бальною шкалою: два теоретичні питання по 10 балів, виконання реабілітаційного масажу при тій чи іншій патології (практичні навички). Студентам пропонується виконати два завдання практичних навичок, кожне оцінюється в 15 балів. Пропонується 25 варіантів завдань виконання практичних навичок на вибір. За допомогою модульної контрольної роботи оцінюється ступінь освоєння пройденого матеріалу за максимальною рейтинговою оцінкою від 0 до 50 балів. До цієї оцінки додається оцінка за модульне поточне оцінювання від 0 до 50 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Іспит є підсумковою формою контролю. Іспит проводиться у формі письмової або усної відповіді на два теоретичні питання, що оцінюються по 25 балів та виконання двох практичних завдань, обзначених в екзаменаційному білеті, а саме проведення реабілітаційного масажу при різних патологічних станах (практичні навички), що оцінюється по 25 балів.

Відповіді на теоретичні питання та виконання реабілітаційного масажу на два завдання практичних навичок тривалістю по 5 хвилин, використовуючи необхідні прийоми класичного і нетрадиційних видів масажу оцінюється ступінь освоєння пройденого матеріалу за рейтинговою оцінкою. Позитивну оцінку отримує студент, який набрав суму балів від 60 до 100.

Критерії оцінювання усних відповідей на питання екзаменаційного білету:

Оцінку «**відмінно**» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; - засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

Оцінку «**добре**» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

Оцінку «**добре**» (74-81 бал, С) заслуговує студент, який:

- в загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; - вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; - опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

Оцінку «**задовільно**» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях, чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка «не задовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінку «не задовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
 - допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
 - не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Масаж у фізичній терапії

Лекційний курс

Тема 1. Масаж у системі фізичної терапії. Визначення масажу. Короткі історичні відомості. Три основні механізми дії масажу на організм людини.

Тема 2. Масаж при захворюваннях опорно-рухового апарату. Завдання масажу. Методика його проведення. Масаж при переломах верхніх і нижніх кінцівок. Методика його проведення.

Тема 3. Реабілітаційний масаж при порушеннях постави і сколіозі.

Тема 4. Реабілітаційний масаж при захворюваннях і травмах центральної і периферійної нервової системи.

Тема 5. Реабілітаційний масаж при захворюваннях серцево-судинної системи.

Тема 6. Реабілітаційний масаж при захворюваннях органів дихання

Практичний курс

Тема 1. Визначення масажу. Короткі історичні відомості. Три основні механізми дії масажу на організм людини. Масаж на етапах реабілітації. Завдання масажу. Загальні покази і протипокази до призначення реабілітаційного масажу. Вплив масажу на окремі системи організму.

Тема 2. Масаж при захворюваннях руху та опори. Методика проведення масажу при артрозах і артритих. Засвоєння техніки і методики виконання масажу при деформуючому артрозі колінного суглоба.

Тема 3. Засвоєння техніки і методики виконання реабілітаційного масажу при остеохондрозі шийно-грудного відділу хребта. Техніка виконання масажу при остеохондрозі поперекового відділу хребта.

Тема 4. Методика і техніка виконання реабілітаційного масажу при переломах кісток кінцівок.

Тема 5. Методика і техніка виконання реабілітаційного масажу при травмах і переломах хребта, використовуючи прийоми традиційних і нетрадиційних видів масажу.

Тема 6. Техніка виконання реабілітаційного масажу ампутаційної кульгті. Методика і техніка проведення масажу при опіках і відмороженнях.

Тема 7. Методика проведення реабілітаційного масажу при порушеннях постави. Техніка виконання масажу при кругловогнутій спині. Техніка виконання масажу при сколіотичній поставі.

Тема 8. Засвоєння методики і техніки проведення масажу при С-подібному сколіозі грудного відділу хребта. Засвоєння методики і техніки проведення масажу при С-подібному сколіозі поперекового відділу хребта.

Тема 9. Методика проведення масажу при наслідках порушення мозкового кровообігу. Засвоєння методики і техніки проведення реабілітаційного масажу постінсультних хворих в ранній відновлювальний період (до 3-х місяців).

Тема 10. Методика і техніка проведення реабілітаційного масажу постінсультних хворих у пізній відновлювальний період (до одного року).

Тема 11. Техніка і методика виконання реабілітаційного масажу при невритах і невралгіях та ураженнях плечового сплетіння (плексит).

Тема 12. Масаж при ураженнях поперекового, крижового і куприкового сплетінь.

Тема 13. Методика і техніка проведення реабілітаційного масажу при поліневропатії, при ураженнях сідничного і стегового нервів.

Тема 14. Реабілітаційний масаж при захворюваннях серцево-судинної системи. Засвоєння методики і техніки проведення масажу при гіпертонічній хворобі.

Тема 15. Техніка і методика проведення реабілітаційного масажу при стенокардії, застосовуючи всі прийоми. Засвоєння методики і техніки виконання масажу при захворюваннях периферійних судин

Модульний контроль № 1

Модуль 2. Реабілітаційний масаж при захворюваннях внутрішніх органів

Лекційний курс

Тема 7. Реабілітаційний масаж при захворюваннях органів травлення

Тема 8. Реабілітаційний масаж в дитячому віці при окремих захворюваннях

Тема 9. Реабілітаційний масаж при травмах і хворобах у спортсменів

Тема 10. Сучасні види масажу

Практичний курс

Тема1. Реабілітаційний масаж після перенесеної пневмонії в стадії ремісії. Методика і техніка його проведення.

Тема 2. Методика і техніка проведення реабілітаційного масажу при бронхіальній астмі. **Тема 3.** Масаж при захворюваннях органів травлення. Засвоєння методики і техніки проведення масажу при виразковій хворобі шлунка та 12-палої кишки.

Тема 4. Техніка і методика проведення реабілітаційного масажу при захворюваннях печінки і жовчного міхура, використовуючи всі прийоми.

Тема 5. Реабілітаційний масаж при хворобах кишківника.

Тема 6. Реабілітаційний масаж у ранньому післяопераційному періоді. Засвоєння методики і техніки проведення масажу після операцій на органах черевної порожнини. Методика проведення масажу після торакальних операцій.

Тема 7. Реабілітаційний масаж при порушеннях обміну речовин. Реабілітаційний масаж при ожирінні і хворих на цукровий діабет

Тема 8. Масаж в дитячому віці при окремих захворюваннях. Реабілітаційний масаж дітей, хворих на рахіт, вродженою м'язовою кривошиєю. Техніка і методика масажу дітей, які страждають на гіпотрофію.

Тема 9. Техніка і методика виконання масажу дітей, хворих надитячий церебральний параліч. **Тема**

10. Реабілітаційний масаж в ранньому дитячому віці. Засвоїти методику проведення масажу і гімнастики у дітей віком від 4-х до 6-ти місяців. Методика масажу і гімнастики у дітей віком 6 місяців – 10 місяців і у дітей віком від 10 місяців до 1 року.

Тема 11. Реабілітаційний масаж при травмах і ушкодженнях у спортсменів. Засвоєння методики і техніки проведення масажу при ушкодженнях опорно-рухового апарату: гострий м'язовий або нервово-м'язовий спазм, міозит, мікротравми, забій м'яких тканин, надриви м'яких тканин, забоях суглобів

Тема 12. Реабілітаційний масаж при травмах і хворобах у спортсменів. Засвоєння техніки і методики проведення масажу при захворюваннях і пошкодженнях сухожиль. Техніка виконання масажу при ушкодженнях сумково-зв'язкового апарату.

Тема 13. Сучасні види масажу. Косметичний масаж. Кріомасаж.

Тема 14. Стоун-терапія. Медовий масаж.

Тема 15. Реабілітаційний масаж при захворюваннях шкіри. Засвоєння техніки і методики проведення масажу при псоріазі. Засвоєння техніки і методики проведення масажу при нейрондерміті.

Тема 15. Мануальна терапія. Покази і протипокази до мануальної терапії. Підготовка до маніпуляції. Техніка проведення постізометричної релаксації (ППР). Техніка і методика виконання основних прийомів мануальної терапії.

Модульний контроль № 2

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	денна форма						
	Усього	у тому числі					
л		п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	
Модуль 1							
Масаж у фізичній терапії, ерготерапії							
Тема 1. Масаж у системі фізичної терапії. Визначення масажу. Короткі історичні відомості. Три основні механізми	10	2		2		8	

дії масажу на організм людини							
Тема 2. Масаж при захворюваннях опорнорухового апарату. Завдання масажу. Методика його проведення. Масаж при переломах верхніх і нижніх кінцівок. Методика його проведення.	18	2		8		8	
Тема 3. Реабілітаційний масаж при порушеннях постави і сколіозі.	14	2		4		8	
Тема 4. Реабілітаційний масаж при захворюваннях і травмах центральної і периферійної нервової системи.	18	2		8		8	
Тема 5. Реабілітаційний масаж при захворюваннях органів дихання і серцевосудинної системи.	14	2		4		8	
Тема 6. Реабілітаційний масаж при захворюваннях органів дихання	14	2		4		8	
<u>Модульний контроль 1</u>	2			2			
Разом за модулем 1	90	12		32		48	
Модуль 2							
Реабілітаційний масаж при захворюваннях внутрішніх органів							

Тема 7. Реабілітаційний масаж при захворюваннях органів травлення	24	2		10		12	
Тема 8. Реабілітаційний масаж в дитячому віці при окремих захворюваннях.	18	2		4		12	
Тема 9. Реабілітаційний масаж при травмах і хворобах у спортсменів	24	2		10		12	
Тема 10. Сучасні види масажу.	20	2		6		12	
Модульний контроль 2	2			2			
Разом за модулем 2	90	10		32		48	
Усього годин	180	20		64		96	

6.3. Теми лабораторних занять

№	Теми та короткий зміст модулів	Денна К-сть годин
Модуль 1. Масаж у фізичній терапії, ерготерапії		
1	Визначення масажу. Короткі історичні відомості. Три основні механізми дії	2

	масажу на організм людини. Масаж на етапах реабілітації. Завдання масажу. Загальні покази і протипокази до призначення реабілітаційного масажу. Вплив масажу на окремі системи організму.	
2	Масаж при захворюваннях руху та опори. Методика проведення масажу при артрозах і артритих. Засвоєння техніки і методики виконання масажу при деформуючому артрозі колінного суглоба.	2
3	Засвоєння техніки і методики виконання реабілітаційного масажу при остеохондрозі шийно-грудного відділу хребта. Техніка виконання масажу при остеохондрозі поперекового відділу хребта.	2
4	Методика і техніка виконання реабілітаційного масажу при переломах кісток кінцівок. . Техніка виконання масажу при сколіотичній поставі.	2
5	Методика і техніка виконання реабілітаційного масажу при травмах і переломах хребта, використовуючи прийоми традиційних і нетрадиційних видів масажу.	2
6	Техніка виконання реабілітаційного масажу ампутаційної культи. Методика і техніка проведення масажу при опіках і відмороженнях.	2
7	Методика проведення реабілітаційного масажу при порушеннях постави. Техніка виконання масажу при круглошкітій спині	2

8	Засвоєння методики і техніки проведення масажу при С-подібному сколіозі грудного відділу хребта. Засвоєння методики і техніки проведення масажу при С-подібному сколіозі поперекового відділу хребта.	2
9	Методика проведення масажу при наслідках порушення мозкового кровообігу. Засвоєння методики і техніки проведення реабілітаційного масажу постінсультних хворих в ранній відновлювальний період (до 3-х місяців).	2
10	Методика і техніка проведення реабілітаційного масажу постінсультних хворих у пізній відновлювальний період (до одного року).	2
11	Техніка і методика виконання реабілітаційного масажу при невритах і невралгіях та ураженнях плечового сплетіння (плексит).	2
12	Масаж при ураженнях поперекового, крижового і куприкового сплетінь.	2
13	Методика і техніка проведення реабілітаційного масажу при поліневропатії, при ураженнях сідничного і стегнового нервів.	2
14	Реабілітаційний масаж при захворюваннях серцево-судинної системи. Засвоєння методики і техніки проведення масажу при гіпертонічній хворобі.	2
15	Техніка і методика проведення реабілітаційного масажу при стенокардії, застосовуючи всі прийоми. Засвоєння методики і техніки виконання масажу при захворюваннях периферійних судин	2
	Підсумковий модульний контроль 1	32
	Модуль 2 Масаж при захворюваннях різних органів і систем.	
1	Реабілітаційний масаж після перенесеної пневмонії в стадії ремісії. Методика і техніка його проведення.	2
2	Методика і техніка проведення реабілітаційного масажу при бронхіальній астмі.	2
3	Масаж при захворюваннях органів травлення. Засвоєння методики і техніки проведення масажу при виразковій хворобі шлунка та 12-палої кишки.	2
4	Техніка і методика проведення реабілітаційного масажу при захворюваннях печінки і жовчного міхура, використовуючи всі прийоми.	2
5	Реабілітаційний масаж при хворобах кишківника.	2
6	Реабілітаційний масаж у ранньому післяопераційному періоді. Засвоєння методики і техніки проведення масажу після операцій на органах черевної порожнини. Методика проведення масажу після торакальних операцій.	2
7	Реабілітаційний масаж при порушеннях обміну речовин. Реабілітаційний масаж при ожирінні і хворих на цукровий діабет	2
8	Масаж в дитячому віці при окремих захворюваннях. Реабілітаційний масаж дітей, хворих на рахіт, вродженою м'язовою кривошиєю. Техніка і методика масажу дітей, які страждають на гіпотрофію.	2
9	Техніка і методика виконання масажу дітей, хворих надитячий церебральний параліч.	2
10	Реабілітаційний масаж в ранньому дитячому віці. Засвоїти методику проведення масажу і гімнастики у дітей віком від 4-х до 6-ти місяців. Методика масажу і гімнастики у дітей віком 6 місяців – 10 місяців і у дітей віком від 10 місяців до 1 року.	2

11	Реабілітаційний масаж при травмах і ушкодженнях у спортсменів. Засвоєння методики і техніки проведення масажу при ушкодженнях опорно-рухового апарату: гострий м'язовий або нервово-м'язовий спазм, міозит, мікротравми, забій м'яких тканин, надриви м'яких тканин, забоях суглобів	2
12	Реабілітаційний масаж при травмах і хворобах у спортсменів. Засвоєння техніки і методики проведення масажу при захворюваннях і пошкодженнях сухожиль. Техніка виконання масажу при ушкодженнях сумково-зв'язкового апарату.	2
13	Сучасні види масажу. Косметичний масаж. Кріомасаж.	2
14	Стоун-терапія. Медовий масаж.	2
15	Мануальна терапія. Покази і протипокази до мануальної терапії. Підготовка до маніпуляції. Техніка проведення постізометричної релаксації (ППР). Техніка і методика виконання основних прийомів мануальної терапії.	2
18	Підсумковий модульний контроль 2	32
	Разом	64

6.4. Самостійна робота

№	Теми та короткий зміст	Кіл. годин
	Модульний контроль 1	Денна
1	Масаж при травмах і захворюваннях ОРА □ Масаж при S-подібному сколіозі. <ul style="list-style-type: none"> Засвоєння техніки і методики проведення масажу при сутулості та плоскій спині. Сегментарний масаж при захворюваннях кульшового суглоба і стегна. Пальпаторне обстеження. Техніка виявлення рефлекторних змін на шкірі. Періостит. Епікондиліти. Техніка і методика проведення масажу. Масаж при опіках та відмороженнях. 	8
2	Реабілітаційний масаж при переломах кінцівок <ul style="list-style-type: none"> Методика масажу при переломах кісток зап'ястя. Техніка і методика масажу при переломах гомілковостопного суглоба. Засвоєння техніки масажу при ушкодженнях ліктьового суглоба. Масаж при контрактурах. Проведення масажу для підготовки ампутаційної кульги до протезування. 	8
3	Реабілітаційний масаж при захворюваннях центральної і периферійної нервової системи. <ul style="list-style-type: none"> Реабілітаційний масаж при геміпарезі після інсульту. Точковий масаж при наслідках гострого порушення мозкового 	8
	кровообігу. <ul style="list-style-type: none"> Методика масажу при невралгії трійничного нерва. Техніка і методика виконання масажу при ураженнях стегнового нерва. Методика сегментарного масажу при ураженні сідничного нерва. Масаж при в'ялих паралічах верхніх і нижніх кінцівок. 	

4	<p>Реабілітаційний масаж при захворюваннях серцево-судинної системи. □</p> <p>Засвоєння методики проведення масажу при ішемічній хворобі серця.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Методика масажу при вадах серця. • Сегментарний масаж при захворюваннях кровоносних судин кінцівок. • Методика реабілітаційного масажу при гіпотонії. 	8
5	<p>Масаж при захворюваннях органів дихання.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Техніка і методика проведення масажу при бронхіті. • Методика точкового масажу при функціональних порушеннях діяльності органів дихання. • Інтенсивний масаж асиметричних зон при бронхіальній астмі. • Методика класичного масажу при емфіземі легень. 	8
6	<p>Масаж при захворюваннях органів травлення і нирок.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Методика сегментарного масажу при захворюваннях печінки і жовчовивідних шляхів. • Методика меридіанно-точкового масажу при захворюваннях підшлункової залози. • Методика меридіанно-точкового масажу при захворюваннях товстої кишки. • Методика меридіанно-точкового масажу при захворюваннях нирок. • Реабілітаційний масаж при гінекологічних захворюваннях. • Методика сегментарного масажу при захворюваннях жіночих статевих органів. 	8
Модульний контроль 2		
7	<p>Реабілітаційний масаж при порушенні обміну речовин.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Методика масажу при подагрі. • Методичні вказівки щодо проведення масажу при ожирінні. • Особливості проведення масажу при цукровому діабеті. 	8
8	<p>Реабілітаційний масаж при деяких захворюваннях нервової системи.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Масаж при травмах периферійних нервів. • Масаж при дрижальному паралічі (хвороба Паркінсона). • Масаж при дієнціфальному синдромі.. • Масаж при сольариті. 	8
9	<p>Масаж у системі реабілітації спортсменів.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Масаж при розтягненні зв'язок суглобів. • Масаж при забоях. • Масаж при вивихах. • Масаж при контрактурах і тугорухливості суглобів. • Лімфодренажний масаж. 	8
10	<p>Масаж при захворюваннях шкіри і очей.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Техніка і методика масажу при вугровому висипі обличчя і тулуба. • Засвоєння методики масажу при склеродермії. • Техніка і методика проведення масажу очного яблука. • Техніка і методика проведення масажу при захворюваннях очей. 	8
11	<p>Масаж і гімнастика у ранньому дитячому віці.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Методика масажу і гімнастики дітей віком від 1,5 до 3 місяців. • Методика масажу і гімнастики дітей віком від 4 до 6 місяців. • Методика масажу і гімнастики дітей віком від 1 року 2 місяці до 1 року 6 	8

	місяців.	
12	<p>Масаж і гімнастика для дітей раннього віку при найбільш поширених захворюваннях.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Техніка і методика проведення масажу і гімнастики при пневмонії. • Техніка і методика проведення масажу і гімнастики при сколіозі. • Техніка і методика проведення масажу і гімнастики при плоскостопості. <p>Техніка і методика проведення масажу і гімнастики при різних формах ДЦП.</p>	8
	Всього	96

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА (у разі потреби)

Обладнання: **мультимедійне обладнання;**

Програмне забезпечення: **робоча програма; електронні варіанти лекцій, презентації лекційного матеріалу, методичні рекомендації до практичних (семінарських) занять та самостійної роботи.**

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Кручаниця М.І., Філак Ф.Г., Розумик Н.В., Філак Я.Ф. Нетрадиційні засоби оздоровлення. Навчальний посібник для студентів вищих навч. закл. фіз. вихов. і спорту. – Ужгород: Вид-во УжНУ, 2008. - 120с.
2. Масаж дорослих і дітей: навчальний посібник / П.Б. Єфіменко, О.П. Каніщева, О.В. Свєрчкова. – Харків: Вид-во «Медицина», 2023. -215 с.
3. Лікувально-реабілітаційний масаж: навчальний посібник / Д.В. Вакуленко, Л.О. Вакуленко, О.В. Кутакова, Г.В. Прилуцька. – Тернопіль: ТДМУ, 2020. – 568 с.
4. Філак Я.Ф., Філак Ф.Г. Масаж і нетрадиційний масаж: підручник /Я.Ф. Філак, Ф.Г. Філак – Ужгород: ФОП Сабов А. М., 2015. – 336 с.
5. Філак Я.Ф., Філак Ф.Г. Методика реабілітаційного масажу при захворюваннях внутрішніх органів /Метод. рекоменд. – Ужгород: „ІВА”, 2013. – 28с.

Допоміжна література

1. Лікувальний масаж. ПГВ Вакуленко Л.О., Вакуленко Д.В. Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 468 с.3. Основи масажу та самомасажу: навч. метод. посіб. / укл. С.В. Дарійчук. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2018. –184 с.
2. Степашко М. В. Масаж і лікувальна фізкультура в медицині : підручник / М. В. Степашко, Л. В. Сухостат. – Київ : Медицина, 2006. – 286 с.

3. Оржешковський В.В., Чопчик Д. І. Лікувальний масаж. – К.: Здоров'я, 1978. – 176с.
4. Руденко Р. Масаж: навч. посіб. / Романна Руденко. – Львів : ЛДУФК, 2011. – 255 с.
5. Фізіотерапевтичні та фізіопунктурні методи і їх практичне застосування: Навчально-методичний посібник /Самосюк І.З., Парамончик В.М., Губенко В.П. та ін. – К.: Альтерпрес, 2001. – 316с.

10. Інформаційні ресурси

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Лікувальний масаж при різних захворюваннях» для студентів денної форми навчання спеціальності 227 Терапія та реабілітація» /Я. Ф. Філак. – Ужгород, 2020. (Електронна версія на кафедрі фізичної реабілітації, сайт електронного навчання, інфоцентрУжНУ).
2. Конспект лекцій, практичні навички з дисципліни «Лікувальний масаж при різних захворюваннях». (Електронна версія на кафедрі фізичної реабілітації, сайт електронного навчання, інфоцентрУжНУ).
3. Лікувальний масаж. [URL: https://www.ukrmassage.com.ua/ua/kogumyaka/ikuvalnimasagi/likuvalnyj-masazh](https://www.ukrmassage.com.ua/ua/kogumyaka/ikuvalnimasagi/likuvalnyj-masazh).
4. Лікувальний масаж спини. URL: [https:// provse. te.ua /2018/01/ likuvalnyj -masazh- spyny/](https://provse.te.ua/2018/01/likuvalnyj-masazh-spyny/)
5. Лікувальний масаж основні різновиди та способи застосування лікувального масажу. [URL: https://imedic.kiev. ua/uk/statyi/masazh/ lechebnyj -massazh/1530-meditsinskij massazh](https://imedic.kiev.ua/uk/statyi/masazh/lechebnyj-masazh/1530-meditsinskij-masazh).

ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ТЕОРЕТИЧНОЇ УСПІШНОСТІ

модуль 1

1. Визначення масажу. Короткі історичні відомості.
2. Три основні механізми впливу масажу на організм людини.
3. Завдання масажу на етапах реабілітації.
4. Вплив масажу на шкіру і м'язову систему.
5. Дія масажу на серцево-судинну і дихальну системи.
6. Методика проведення масажу дітей, хворих на сколіоз грудного відділу хребта.
7. Методика проведення масажу хворих на остеохондроз хребта.
8. Методика проведення масажу при деформуючому артрозі колінного суглоба.
9. Методика проведення масажу при переломах кісток кінцівок.
10. Методика і техніка проведення масажу постінсультних хворих в ранній відновлювальний період.
11. Методика проведення масажу при гіпертонічній хворобі.
12. Методика і техніка проведення масажу при бронхіальній астмі.
13. Методика і техніка проведення масажу товстої кишки.

Модуль 2

1. Методика і техніка проведення масажу при невриті лицьового нерва.
2. Методика і техніка проведення масажу при остеохондрозі хребта.
3. Методика проведення масажу при наслідках порушення мозкового кровообігу.
4. Методика проведення масажу при попереково-крижовому радикуліті.
5. Масаж при ішемічній хворобі серця і її ускладненнях.
6. Методика проведення масажу при гіпертонічній хворобі.
7. Методика проведення масажу при бронхіальній астмі.
8. Методика проведення масажу при ожирінні.
9. Методика проведення масажу при перенапруженні нервово-м'язового апарату нижніх кінцівок.
10. Техніка і методика проведення масажу при захворюваннях і ушкодженнях сухожиль у спортсменів.
11. Основні прийоми мануальної терапії.
12. Методика масажу і гімнастики дітей віком від 4-х до 6-ти місяців.
13. Завдання і методика проведення масажу при дитячому церебральному паралічі.
14. Масаж при псоріазі і нейродерміті.

Питання для перевірки практичних навичок

МОДУЛЬ І

1. Виконати масаж при кругловігнутій спині, застосовуючи всі прийоми.
2. Провести реабілітаційний масаж при сколіотичній поставі.
3. Виконати масаж при С-подібному сколіозі грудного відділу хребта.
4. Виконати масаж при плоскостопості.
5. Провести масаж при деформуючому артрозі колінного суглоба.
6. Виконати масаж при деформуючому артрозі кульшового суглоба.
7. Виконати масаж при остеохондрозі шийно-грудного відділу хребта.
8. Виконати масаж при остеохондрозі поперекового відділу хребта.
9. Провести масаж при переломі передпліччя в постімобілізаційний період.
10. Виконати масаж при компресійному переломі хребта в післялікарняний період.
11. Виконати масаж при невриті лицьового нерва.
12. Провести масаж при невритах і невралгіях плечового сплетіння (плексит).
13. Виконати реабілітаційний масаж постінсультних хворих у ранній відновлювальний період.
14. Виконати масаж при попереково-крижовому радикуліті (люмбаго).
15. Виконати масаж при ураженнях поперекового, крижового і куприкового сплетіння.
16. Виконати масаж при ураженнях сідничного нерва.
17. Виконати масаж при стенокардії.
18. Провести масаж при гіпертонічній хворобі.
19. Провести масаж при захворюваннях периферійних судин.
20. Виконати масаж при пневмонії.
21. Виконати реабілітаційний масаж при бронхіальній астмі, застосовуючи всі прийоми.

22. Провести масаж при плевриті.
23. Виконати масаж при виразковій хворобі шлунка і 12-ти палої кишки.
24. Виконати масаж при захворюваннях печінки і жовчного міхура.
25. Виконати масаж при хворобах кишечника (ентерит, коліт).

Модуль 2

1. Виконати масаж після оперативного втручання на органах черевної порожнини.
2. Виконати масаж після торакальних операцій.
2. Виконати масаж при ожирінні.
3. Виконати масаж у хворих на цукровий діабет у стадії субкомпенсації.
4. Виконати масаж при мікротравмах нижніх кінцівок у спортсменів.
5. Виконати масаж спини при нервово-м'язовому спазмі литкового м'яза у спортсменів.
6. Провести масаж при міальгії і міозиті трапецієвидних м'язів.
7. Виконати масаж при захворюваннях і ушкодженнях сухожиль (паратенонітом).
8. Виконати масаж при захворюваннях і ушкодженнях сухожиль (тендовагініт, тендініт).
9. Виконати масаж при ушкодженнях сумково-зв'язкового апарату у спортсменів.
10. Виконати масаж при забоях суглобів і пошкодженнях менісків.
11. Виконати масаж і гімнастику у дітей раннього віку від 4-х до 6-ти місяців.
12. Провести масаж і гімнастику у дітей віком від 6-ти до 10 місяців.
13. Виконати масаж і гімнастику у дітей вікомі від 10 місяців до 1 року.
14. Виконати масаж у дітей раннього віку, хворих на рахіт.
15. Виконати масаж у дітей, які страждають на гіпотрофію.
16. Виконати масаж у дітей з вродженою м'язовою кривошиєю.
17. Виконати масаж у дітей, хворих на дитячий церебральний параліч.
18. Провести масаж при псоріазі і нейродерміті..
20. Виконати масаж при себорей і передчасному випадінні волосся

)